

Kunnskap for en bedre verden

Uke 7

Martina Ortova

Uke 7:

- Stakeholder theory – interessenter
 - Historien – fra etikk via CSR til bærekraft, fra 1700-tallet til i dag
 - De forente nasjoner (FN) – Kapittel 6
-
- 3 timer i dag

Grupper – til Oblig

- Dere kan lage grupper i Blackboard til oblig-oppgaven.
- Se veiledning i Blackboard.
- Dersom du mangler gruppe, kan du sende melding til studentassistenten innen kl. 20.2. Han vil forsøke å koble dere sammen.
- I dag blir det referansegruppemøte.

Tilbakemelding fra dere

- Hvorfor deltar jeg ikke i øvingstimen, eller hvorfor liker jeg øvingstimen?
- 50 % er positive og liker øvingstimene.
- 20 % har ikke tid å bli 3 timer.
- 30 % synes det er vanskelig å bli delt inn i grupper. De opplever det som ubehagelig og har utfordringer med å snakke med andre.

Menti.com

- Hvordan kan vi etablere trygghet som gjør det mulig å snakke åpent sammen og lære av flere enn dem man kjenner fra før?

Menti.com

- Ser du noen fordel for jobben din senere i å øve på å diskutere med andre i trygge rammer på skolen?

Tema

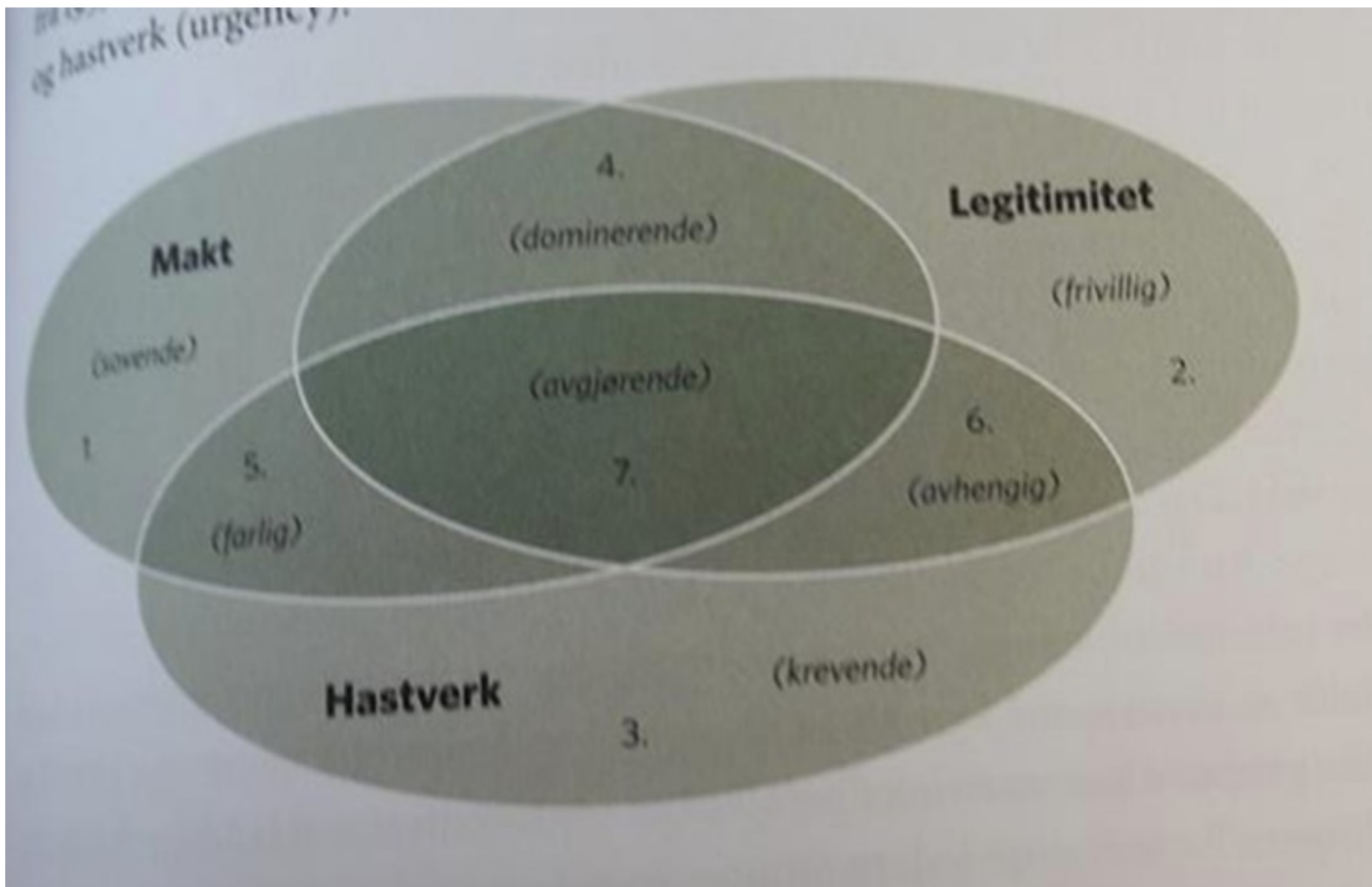
- Stakeholder theory – interessenter

Primære og sekundære interessenter

- Primære: ansatte, kunder, eiere, investorer, leverandører, lokalsamfunn.
- Sekundære: frivillige organisasjoner, aktivister, myndigheter, medier.

Kartlegging – 4 nivå – fra pensum

- Nivå 1: Ansatte
- Nivå 2: Direkte berørte
- Nivå 3: Indirekte berørte
- Nivå 4: Virksomheters globale ansvar

S.
163

Oppgave:

Vi lager grupper. Dere velger én bedrift og må bli enige. Dere har 2 minutter.

Jobb alene i 7 minutter med oppgaven. Ikke snakk med noen, men skriv notater.

Deretter diskuterer dere i grupper hva dere har skrevet.

Del i plenum hva dere har hatt annerledes, prøv å finne forskjeller, og fortell dette til de andre.

Oppgave: DEL A – Individuelt, Gruppe

- Velg en bedrift eller organisasjon:
 1. Lag en liste med minst 10 ulike interesser i din bedrift.
 2. Del interessentene inn i to grupper: primære og sekundære interesser.
 3. Del interessentene inn i fire nivåer – se pensum.
 4. Bruk Mitchells modell om interessenteori, og plasser dine (3, ikke alle) interesser i de forskjellige sirklene (du kan bruke læreboka s. 163).

Oppgave: DEL B, Gruppe

1. Hvilke tre interessenter er mest viktige for din bedrift, og hvorfor? Prøv å definere hvilke interesser og verdier de har. Hva ønsker de fra bedriften?
2. Velg tre interessenter, og forbered et system for samarbeid med dem.
3. Presenter oppgaven din foran resten av klassen.

Kapittel 6: FNs bærekraftsmål

SMF2290, 2290F- Etikk, bærekraft og samfunnsansvar (7,5 sp)

Oppgave

- Hva vet du om FN (De forente nasjoner) og de 17 bærekraftsmålene?
- Tenk alene i 3 minutter og skriv notater.
- Del deretter tankene dine i 3 minutter med en som sitter ved siden av deg.

Tema

- Historien – fra etikk via CSR til bærekraft, fra 1700-tallet til i dag

Fra 1700 til nå

(Historien er ikke i pensum, men viktig å vite)

- **1. 1700–1800: Klassisk etikk og tidlig samfunnsansvar**
- **Viktige ideer**
- Dette er perioden der **moralfilosofi** legger grunnlaget for senere tenkning om ansvar, rettferdighet og samfunn.
- **Viktige navn**
- **Immanuel Kant (1724–1804)**
 - Pliktetikk
 - Mennesket som mål i seg selv
 - Grunnlag for **menneskerettigheter** og etisk ansvar
- **Adam Smith (1723–1790)**
 - *The Theory of Moral Sentiments* (1759)
 - Markeder må hvile på moral og tillit
 - Ofte misforstått som «kun profitt»
- **Jeremy Bentham (1748–1832)**
 - Utilitarisme: størst mulig nytte for flest mulig
- **John Stuart Mill (1806–1873)**
 - Videreutvikler utilitarismen
 - Vekt på frihet og sosial rettferdighet
- **Relevans**
- Etikk forstås som **individets moralske ansvar**, ikke organisasjoners.

1800 - 1900

- 2. 1800–tidlig 1900: Industrialisering og sosialt ansvar
 - **Kontekst**
 - Industrialisering
 - Fabrikker, barnearbeid, dårlige arbeidsforhold
 - Sosiale konflikter
 - **Viktige strømninger**
 - **Sosialliberalisme**
 - **Kristen sosialetikk**
 - **Tidlig arbeidervern**
 - **Viktige ideer**
 - Bedrifter får **makt** → **ansvar**
 - Filantropi (veldedighet) fra bedriftseiere
 - **Eksempler**
 - Robert Owen (1771–1858): humane arbeidsforhold
 - **Tidlige fagforeninger**
- Dette er **forløperen til CSR**, men uten systematisk teori.

Sulis 1907

Helstøpt og handlingsmettet historieleksjon.

Film

«Sulis 1907»

Sulis 1907

Regi: Nils Gaup

1950 - 1970

- 3. 1950–1970: Fremveksten av CSR (Corporate Social Responsibility)
- Viktig gjennombrudd
- **Howard R. Bowen – 1953**
“*Social Responsibilities of the Businessman*”
- Regnes som **CSR-feltets far**
- **Kjernetanke**
- Bedrifter har ansvar utover profitt – overfor samfunnet
- **Samtidige strømninger**
- **Etterkrigstid**
- **Sterk økonomisk vekst**
- Fremvekst av store multinasjonale selskaper
- **Motstand**
- **Milton Friedman (1970)**
 - “The business of business is business”
 - Bedriftens eneste ansvar er profitt innen loven
- **Konflikten profitt vs. ansvar etableres**

FN (De forente nasjoner) ble etablert 24. oktober 1945.

1970-1980

- 4. 1970–1980: Miljøbevissthet og systemkritikk
- Viktige hendelser
- 1972: Club of Rome – *Limits to Growth*
- 1972: FNs miljøkonferanse i Stockholm
- Oljekriser
- Miljøkatastrofer
- **Konsekvens**
- Miljø blir del av samfunnsansvar
- Starten på **bærekraftstenkning**
- CSR utvides fra sosialt → også miljø

1987

- 5. 1987: Bærekraft – det store paradigmeskiftet
- Nøkkeldokument
- **Brundtland-rapporten (1987)**
“Our Common Future”FN
- **Definisjon**
- Bærekraftig utvikling er utvikling som møter dagens behov uten å ødelegge fremtidige generasjoners muligheter
- **Betydning**
- Knytter sammen:
 - Økonomi
 - Miljø
 - Sosiale forhold
- **Bærekraft blir overordnet ramme for CSR**

1990-2000

- 6. 1990–2000: Globalisering og institusjonalisering
- Viktige konsepter
- **Triple Bottom Line – John Elkington (1997)**
 - People
 - Planet
 - Profit
- FN-initiativer
- 1992: Rio Earth Summit
- 2000: UN Global Compact
 - 10 prinsipper:
 - Menneskerettigheter
 - Arbeidsliv
 - Miljø
 - Antikorrupsjon
- Bedrifter blir eksplisitt inkludert i FNs arbeid

2010-2015

- 7. 2010–2015: ESG, rapportering og styring
- Nye begreper
- **ESG** (Environmental, Social, Governance)
- Bærekraft blir:
 - Målbar
 - Rapportert
 - Finansiell
- **Standarder**
- GRI
- ISO 26000
- Integrated Reporting
- Overgang fra **frivillig ansvar** → **forventet praksis**

2015

- 8. 2015–i dag: FN, bærekraftsmål og systemendring
- 2015 – Et historisk år
- FNs bærekraftsmål (SDGs) – 17 mål
- Parisavtalen
- Kjennetegn ved dagens fase
- Systemisk bærekraft
- Verdikjeder
- Menneskerettigheter i leverandørkjeder
- EU-reguleringer (CSRD, taksonomi)
- Fokus på:
 - Human centricity
 - Industri 5.0
 - Rettferdig omstilling
- Bedrifter ses som **nøkkelaktører i samfunnsutvikling**

1700–1800 → Individuell etikk (Kant, Smith)
1800–1900 → Sosialt ansvar, filantropi
1950 → CSR etableres (Bowen)
1970 → Miljø og systemkritikk
1987 → Bærekraft (Brundtland)
1990–2000 → Triple Bottom Line, FN involveres
2010 → ESG og rapportering
2015–nå → FNs bærekraftsmål, regulering, systemendring

De forente nasjoner (FN)

- FN ble etablert 24. oktober 1945, rett etter andre verdenskrig.
 - Bakgrunn for etableringen
 - FN ble opprettet fordi: verden ønsket å forhindre nye kriger og massive lidelser
-
- Video: <https://www.youtube.com/watch?v=BgHFfCO9sgJo>

Oppgave

- Hva vet du om FN (De forente nasjoner) og de 17 bærekraftsmålene?
- Tenk alene i 3 minutter og skriv notater.
- Del deretter tankene dine i 3 minutter med en som sitter ved siden av deg.

- FN jobber med:
- 1) fred og sikkerhet,
- 2) bærekraftig utvikling,
- 3) menneskerettigheter.

- **1) FN er møteplass for medlemslandene:** FN er da et **sted** der land møtes for å diskutere, kritisere hverandre, eller forsøke å bli enige om hvilke regler som skal gjelde i internasjonal politikk.
- FNs generalforsamling.
- FNs sikkerhetsråd, som også møtes i FN-bygningen i New York.
- FNs menneskerettighetsråd.

- **2) FN som organisasjon:** FN en organisasjon med egne ansatte og egne ledere. Toppsjefen i FN bærer tittelen FNs generalsekretær og blir valgt av FNs generalforsamling for fem år om gangen.
- Det er til sammen over 40 000 ansatte i FN-sekretariatet. Generalsekretæren og sekretariatet representerer FN som **én organisasjon**. Samtidig har FN mange underorganisasjoner, fond og programmer med egne ansatte, egne ledere og egne arbeidsområder. Disse kalles ofte FN-systemet eller FN-familien.

- 3) **FN er dommer og skaper av internasjonale lover og regler:** Alle FNs vedtak (resolusjoner) og avtaler er med å forme **folkeretten**, som sier hva som medlemslandene kan og ikke kan gjøre. FN og folkeretten har sånn sett rollen som en moralsk dommer i internasjonal politikk – noen som påpeker hva som er rett og galt.

Historie – bærekraftig utvikling

- 1972 Stockholm: <https://www.youtube.com/watch?v=h3-TqHFkfy8>
- 1987 FN Kommisjonen for miljø og utvikling
Vår felles framtid (Our Common future) - Brundtland report,
(Gro Harlem Brundtland)

Definisjon: «En utvikling som møter dagens behov uten å ødelegge fremtidige generasjoners evne til å tilfredsstille sine behov.»

<https://www.youtube.com/watch?v=W2QnGs5OiHY>

Gro Harlem Brundtland

- Film NRK – Makta:
https://www.nrk.no/kultur/xl/na-kommer-tv-serien-_makta_-om-gro-harlem-brundtland-og-arbeiderpartiet-pa-1970-tallet-1.16567888

Fra Brundtland rapport til FNs mål

- Video: Fra Brundtland to Millenium Goals

<https://www.youtube.com/watch?v=D5mzI9Kw4JM>

FNs bærekraftsmål er **verdens felles arbeidsplan** for å utrydde fattigdom, bekjempe ulikhet og stoppe klimaendringene innen 2030.

- FNs bærekraftsmål består av 17 mål og 169 delmål. Målene skal fungere som en felles global retning for land, næringsliv og sivilsamfunn.

Vi prøver å se litt mere.....

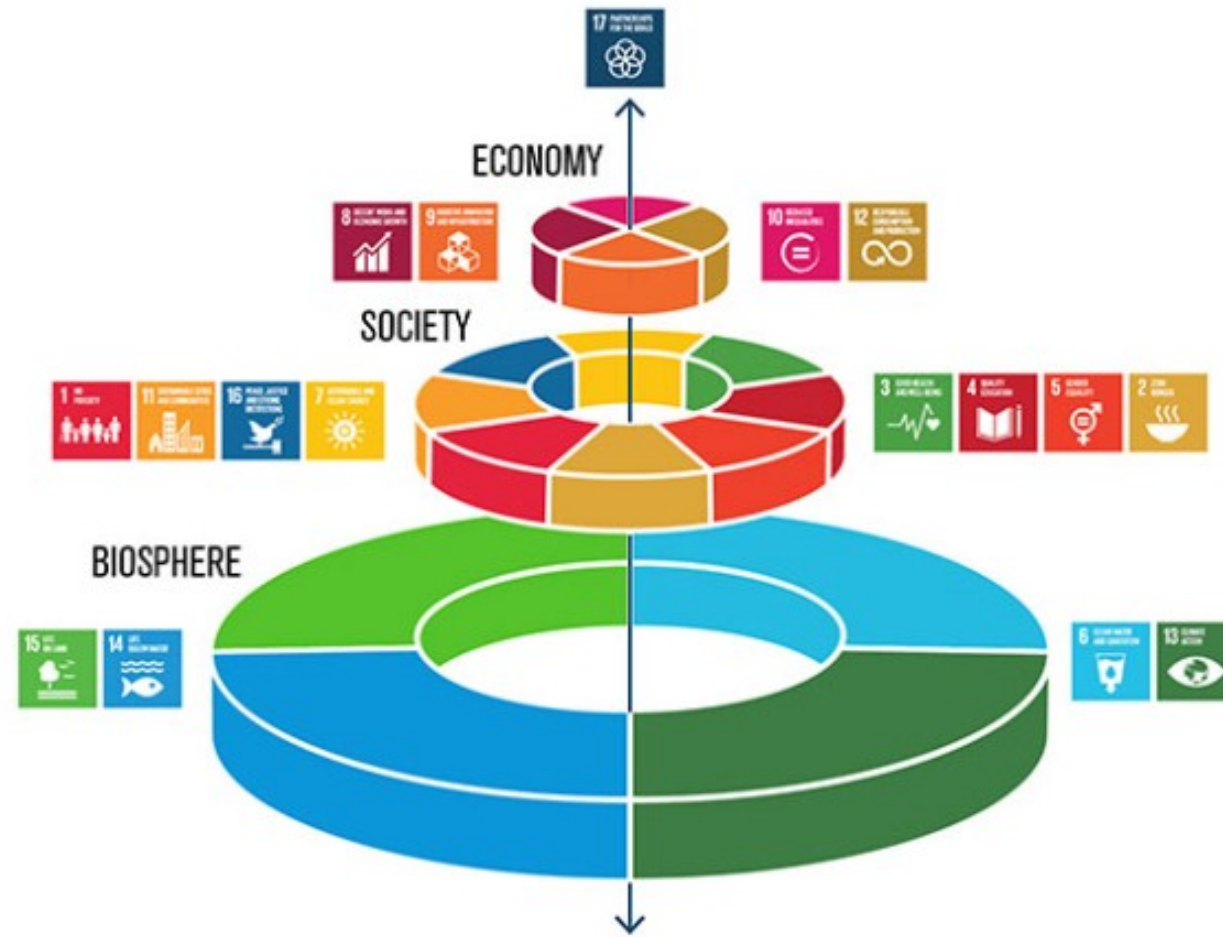
- Norge: <https://fn.no/om-fn/fns-baerekraftsmaal>

No. 1 – No Poverty

- By 2030, reduce at least by half the proportion of men, women and children of all ages living in poverty in all its dimensions according to national definitions
- Implement nationally appropriate social protection systems and measures for all, including floors, and by 2030 achieve substantial coverage of the poor and the vulnerable
- By 2030, ensure that all men and women, in particular the poor and the vulnerable, have equal rights to economic resources, as well as access to basic services, ownership and control over land and other forms of property, inheritance, natural resources, appropriate new technology and financial services, including microfinance
- By 2030, build the resilience of the poor and those in vulnerable situations and reduce their exposure and vulnerability to climate-related extreme events and other economic, social and environmental shocks and disasters
- Ensure significant mobilization of resources from a variety of sources, including through enhanced development cooperation, in order to provide adequate and predictable means for developing countries, in particular least developed countries, to implement programmes and policies to end poverty in all its dimensions
- Create sound policy frameworks at the national, regional and international levels, based on pro-poor and gender-sensitive development strategies, to support accelerated investment in poverty eradication actions

No. 1 – No Poverty - Norway

- <https://www.ssb.no/soziale-forhold-og-kriminalitet/levekar/statistikk/fattigdomsproblemer-levekarsundersokelsen>

<https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S1472811717300848>

Miljø og klima

FN har innført flere internasjonale og folkerettslig bindende avtaler som skal hindre farlige menneskeskapte klimaendringer.

FN-konvensjoner om miljø og klima:

[Parisavtalen](#)

[FNs naturavtale](#)

[FNs klimakonvensjon](#)

[Kyotoprotokollen](#)

[Konvensjon om biologisk mangfold](#)

[Havrettskonvensjonen](#)

[Montrealprotokollen](#)

- Dere kan lese mere om FNs mål:
- <https://www.undp.org/content/undp/en/home/sustainable-development-goals.html>

Unge generasjoner

- 1992 Rio konferanse: Severn Cullis-Suzuki (12 år)
<https://www.youtube.com/watch?v=kCF0Yxkj9ws>

Now: <https://severncullissuzuki.com/>

- 2019 New York: Greta Thunberg (16 år)
<https://www.youtube.com/watch?v=KAJsdgTPJpU>

Oppgave:

- Tenk alene i 3 minutter og skriv notater.
- Del deretter tankene dine i 3 minutter med en som sitter ved siden av deg.

Norske bedrifter.....

- TINE, Equinor
- Prøv å tenke hvilken FNs mål de skal velge og begrunn hvorfor.
- Drøft din resultat.
- Etterpå ta en titt på rapporten fra organisasjon. Har du valgt samme målene?

- Tine:

<https://www.tine.no/b%C3%A6rekraft/fns-b%C3%A6rekraftm%C3%A5l-der-tine-kan-bidra-mest>

- Equinor:

<https://www.equinor.com/no/baerekraft/var-tilnaerming>

Oppgave

- Hva vet du om FN (De forente nasjoner) og de 17 bærekraftsmålene?
- Tenk alene i 3 minutter og skriv notater.
- Del deretter tankene dine i 3 minutter med en som sitter ved siden av deg.